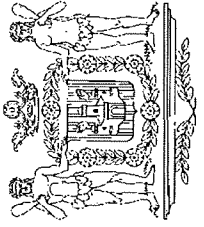

Stad Antwerpen

Handwritten notes in Dutch:

1. De stad Antwerpen is een van de belangrijkste steden van België.
 2. Het is bekend om zijn rijke geschiedenis en architectuur.
 3. De stad heeft een belangrijke rol gespeeld in de geschiedenis van België.
 4. Het is een van de meest bezochte toeristische bestemmingen in België.
 5. De stad heeft een rijk erfgoed en een prachtige skyline.
 6. Het is een van de meest levendige steden in België.
 7. De stad heeft een belangrijke rol gespeeld in de geschiedenis van België.
 8. Het is een van de meest bezochte toeristische bestemmingen in België.
 9. De stad heeft een rijk erfgoed en een prachtige skyline.
 10. Het is een van de meest levendige steden in België.

Stadsarchief

Het stadswapen van Antwerpen

Handwritten notes in Dutch:

1. Het stadswapen van Antwerpen is een van de belangrijkste symbolen van de stad.
 2. Het is een van de meest bekende wapens in België.
 3. Het is een van de meest levendige symbolen in België.
 4. Het is een van de meest bekende symbolen in België.
 5. Het is een van de meest levendige symbolen in België.
 6. Het is een van de meest bekende symbolen in België.
 7. Het is een van de meest levendige symbolen in België.
 8. Het is een van de meest bekende symbolen in België.
 9. Het is een van de meest levendige symbolen in België.
 10. Het is een van de meest bekende symbolen in België.

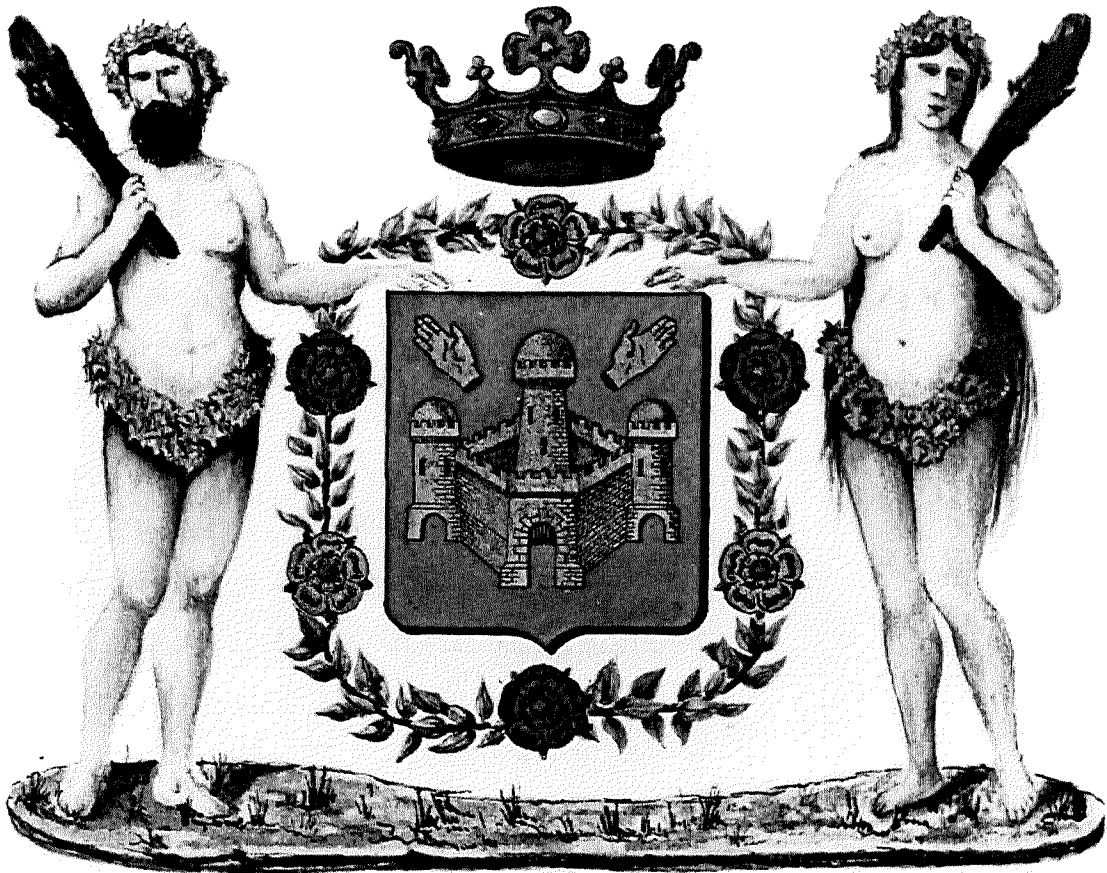

Handwritten notes in Dutch:

1. Het stadswapen van Antwerpen is een van de belangrijkste symbolen van de stad.
 2. Het is een van de meest bekende wapens in België.
 3. Het is een van de meest levendige symbolen in België.
 4. Het is een van de meest bekende symbolen in België.
 5. Het is een van de meest levendige symbolen in België.
 6. Het is een van de meest bekende symbolen in België.
 7. Het is een van de meest levendige symbolen in België.
 8. Het is een van de meest bekende symbolen in België.
 9. Het is een van de meest levendige symbolen in België.
 10. Het is een van de meest bekende symbolen in België.

Het stadswapen van Antwerpen

Evolutie van het stadswapen

De voorstellingen op stadswapens van historische steden zijn doorgaans ontleend aan de **stadszegels**, die bijvoorbeeld aan de oorkonden werden gehecht. Op deze stadszegels beeldde men het wapenschild af. De vroegste voorstelling van dit wapenschild ondervond wel een zekere evolutie voordat zijn definitieve vorm vastlag. Het oudste type van de huidige voorstelling dateert van 1239. Daarna zijn er nog twee varianten geweest. Ca. 1300 is de voorstelling op het stadszegel definitief en blijft zij bijna ongewijzigd tot het einde van het Ancien Régime.

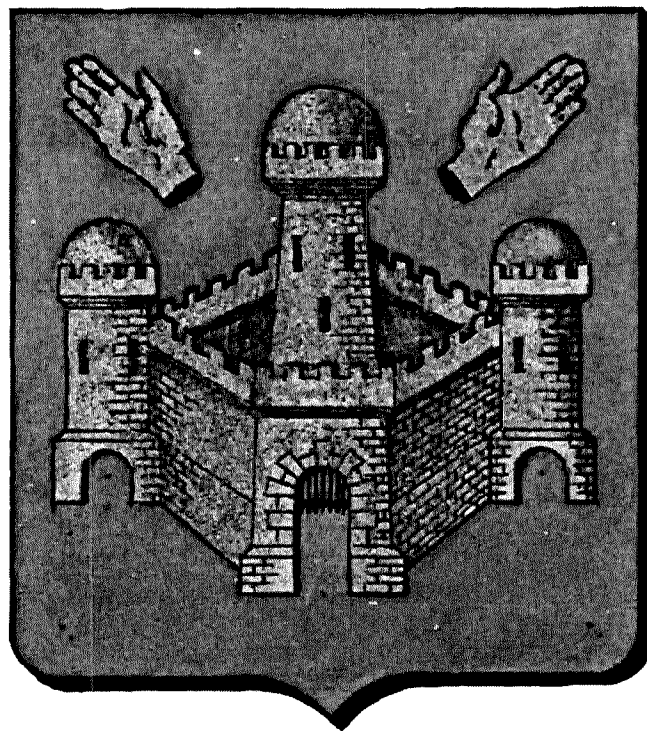
Stilaan wordt het wapenschild van de stad Antwerpen ook niet uitsluitend afgebeeld op stadszegels. De oudste van deze voorstellingen die ons bekend is, komt voor op de stormklok, "Gabriel" geheten, van 1459 in de Onze-Lieve-Vrouwetoren. In de tweede helft van de 15de eeuw en in het begin van de 16de eeuw treft men het aan in de merken van Antwerpse drukkers.

Deze voorstellingen van het stadswapen evolueren op hun beurt voortdurend. Bij het eigenlijke wapenschild werden andere afbeeldingen gevoegd; dan weer werden onderdelen weggelaten of veranderd.

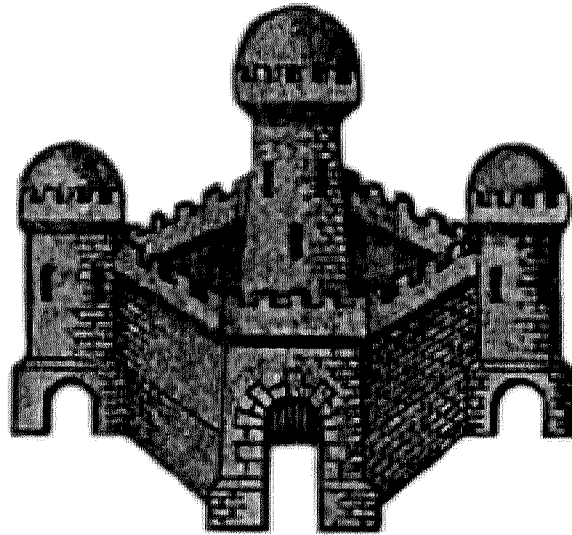
Het stadswapen werd officieel toegekend op 16 december 1810 door keizer Napoleon en op 26 februari 1818 door Koning Willem I. Na de vorming van de Belgische Staat werd het zegel van de gemeentebesturen opnieuw vastgelegd. Zo bepaalde het Koninklijk Besluit van 6 februari 1837 de zegels en wapens van de steden Antwerpen, Brussel, Gent en Luik. Op vraag van het college van burgemeester en schepenen van Antwerpen werden enkele wijzigingen aangebracht (Koninklijk Besluit van 28 september 1881).

Na de fusie van de gemeenten in 1982 werd het wapen van de stad Antwerpen op 13 november 1984 bepaald door de Antwerpse gemeenteraad.

Op 5 maart 1985 bekrachtigde de Vlaamse gemeenschapsminister van cultuur het stadswapen. Het zijn deze beschrijving en voorstelling die nog steeds geldig zijn.

Het wapenschild

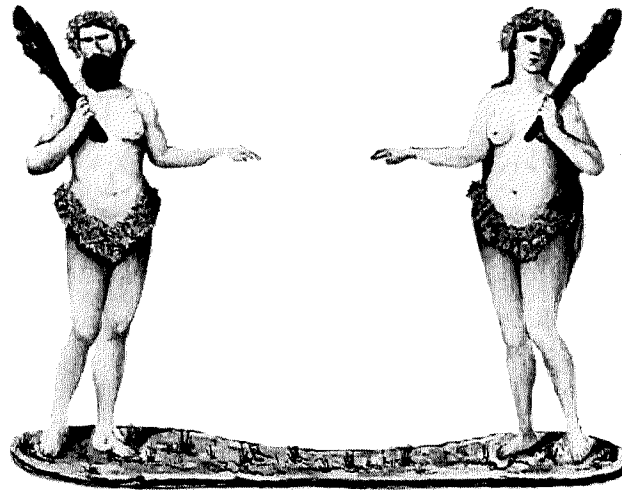

1. Het belangrijkste element in de voorstelling van het Antwerpse wapenschild is **de stadsomwalling rond een burcht**. Reeds in 1250 heeft deze voorstelling praktisch haar definitieve vorm gekregen.

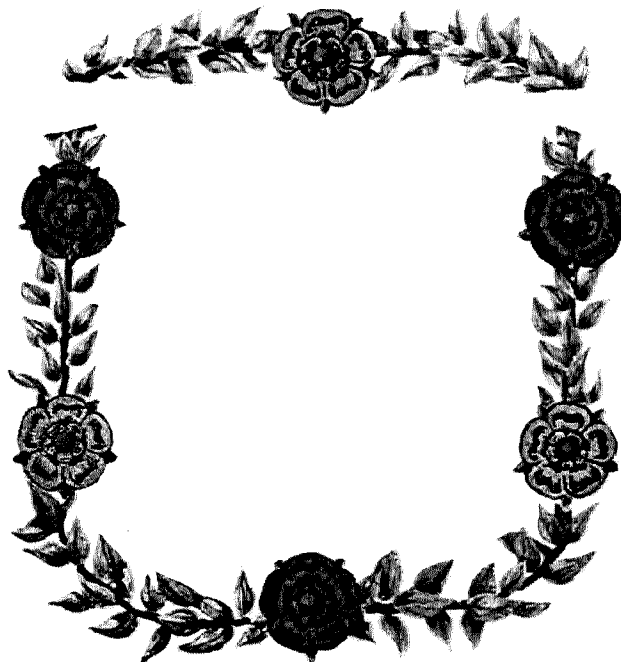

2. Vanaf 1239 komen op het stadszegel vijf banieren voor met een **geopende hand**. Drie op de middentoren en één op elke zijtoren. De handen symboliseren de drie stadsprivileges: eigen costumen, schepenen en een eigen zegel. Indien het om handschoenen zou gaan, dan kunnen deze in de middeleeuwen symbool zijn voor de afstand van grondheerlijkheid of de verwerving van marktrecht. Op het wapenschild zijn de handen vrij geplaatst en zijn de banieren verdwenen. In de 16de eeuw interpreteerde men de rechterhand als het voorrecht van stapel en opslag, de linkerhand als de tolvrijheid en geleide op de Westerschelde. De handen kunnen ook aanzien worden als vingerhandschoenen, die de rechten symboliseren van de hertog op de Schelde en de privileges van de stad.

De bijstukken van het wapenschild

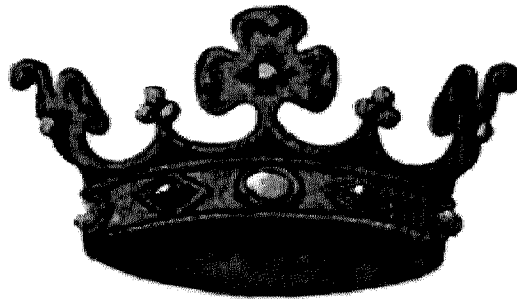
3. In de 15de eeuw werden aan het wapen een wildeman en een wilde-vrouw als **schildhouders** toegevoegd. Volgens een oud volksgeloof stelden de wildeman en wildevrouw de oorspronkelijke bewoners van het land voor, die als half-dierlijke wezens in de wouden woonden. Als tekens van het feit dat het wilden zijn, zijn ze gekleed met klim-opbladeren en dragen ze een knots. Deze schildhouders, evenals de rozenhoed, werden in de wapens toegekend door keizer Napoleon en koning Willem I, weggelaten. In 1881 werden ze opnieuw aan het wapen toegevoegd.

4. De **rozenhoed** is bekend sinds 1515. Deze zes, drie witte en drie rode rozen, zouden "geluksrozen" zijn. Zij symboliseren:

- 1) het hooggerecht of criminele rechtspraak,
- 2) het recht van de ammanie, d.i. de burgerlijke rechtspraak,
- 3) het leenhof of de feodale bank,
- 4) de vrijheid van het burchtwerk,
- 5) het poortersrecht, en
- 6) de tolvrije vaart.

Soms worden deze rozen ook aanzien als symbolen van verschillende deugden: geduld, trouw aan de vorst, mildheid jegens de armen, zacht-aardigheid, troost en genade.

5. De kroon boven het stadswapen is een **markiezenkroon** of markgravenkroon. In het Ancien Régime werd er geen kroon boven het wapen geplaatst, tenzij van 1693 tot 1702. In 1818 kwam er een gouden kroon met vijf kroonbladeren boven het wapen, d.i. een Nederlandse markiezenkroon. Het K.B. van 6 februari 1837 verving een Nederlandse markiezenkroon door de oudere met drie kroonbladeren, waartussen twee driehoeken met elk drie parels.

Deze kroon is een Franse markiezenkroon. Ze is in feite ontleend aan het wapen van het markgraafschap, zoals dat in 1678 door Abraham van Diepenbeeck werd getekend voor Jacob Le Roy's werk Marchionatus Sacri Romani Imperii en waarop de keizerlijke kroon door deze kroon werd vervangen.

Huidige beschrijving

Het wapen van de stad Antwerpen werd op 5 maart 1985 bekrachtigd door de gemeenschapsminister van cultuur als volgt:

"In keel een burcht met drie geopende, gekanteelde torens van zilver, verlicht en gemetseld van sabel, de middelste toren in het schildhoofd vergezeld rechts van een schuingeplaatste rechterhand en links van een linksschuingeplaatste linkerhand, beide van zilver. Het schild-

omringd door een bladerkrans van zes rozen, afwisselend van zilver en van keel, alle geknopt van goud en gepunt van sinopel, overtopt door een markiezenkroon en gehouden door een wildeman en een wilde-vrouw van vleeskleur, omgord en gekroond met klimopbladeren van sinopel en dragend op de schouder een knots van natuurlijke kleur, beiden staande op een losse grasgrond."

Literatuur

De evolutie van het Antwerpse stadswapen werd bestudeerd door L.M.J. Philippen, *De vorming van het oud Antwerpsch stadszegel*, Antwerpen, 1928.

De verschillende varianten van het wapenschild werden toegelicht door P. Génard, *Wapenboek der Antwerpsche gemeente-instellingen sedert de vreogste tijden tot op onze dagen*, Antwerpen, 1882, p. 62-84.

Over de rozenhoed schreef

F. Prims, *De zes rozen van de stad*, in: "Antwerpiensia 1928", Antwerpen, 1929, p.297-303

Colofon

Verantwoordelijke uitgever: Inge Schoups
Ontwerp, druk- en bindwerk: Secretariaat/stadsdrukkerij
Wettelijk depotnummer: D/1995/0306/76